

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ НАГЛЯД ЗА СТИЧНИМИ ВОДАМИ В УКРАЇНІ

Аналітична довідка, березень 2026

Епідеміологічний нагляд за вмістом вірусів SARS-CoV-2 та грипу в господарсько-побутових стічних водах здійснюється у 22 областях України (за винятком Донецької та Луганської областей) та місті Києві.

На початку 2026 року проведено перегляд кількості та географічного розміщення точок відбору зразків у межах системи епідеміологічного нагляду. За результатами аналізу визначено 60 точок відбору зразків (рис. 1), що забезпечують оптимальне територіальне покриття та репрезентативність даних. Формування мережі точок відбору здійснювалося з урахуванням епідеміологічної доцільності, чисельності населення, охопленого відповідними системами водовідведення, рівня урбанізації територій, а також наявних інфраструктурних та логістичних можливостей для регулярного відбору та транспортування зразків. У середньому на один регіон припадає 2–3 точки відбору, що дозволяє забезпечити належне просторове представлення епідемічної ситуації та створює передумови для отримання порівнюваних і репрезентативних даних для подальшого аналізу та моніторингу циркуляції патогенів.

Відбір зразків стічних вод здійснюється переважно двічі на тиждень (у понеділок та четвер) з дотриманням сталого часового інтервалу між відборами. Такий підхід забезпечує регулярність спостереження, порівнюваність результатів у динаміці та підвищує достовірність аналізу тенденцій циркуляції вірусів у популяції. Водночас у частини регіонів періодичність відбору адаптована з урахуванням логістичних, інфраструктурних та безпекових умов, що впливають на можливість регулярного транспортування зразків і доступ до об'єктів відбору. Зокрема, у Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській та Полтавській областях відбір зразків здійснюється один раз на тиждень, у Херсонській області - один раз на два тижні, що зумовлено обмеженими можливостями доступу до окремих об'єктів та безпековими обмеженнями в умовах воєнного стану.

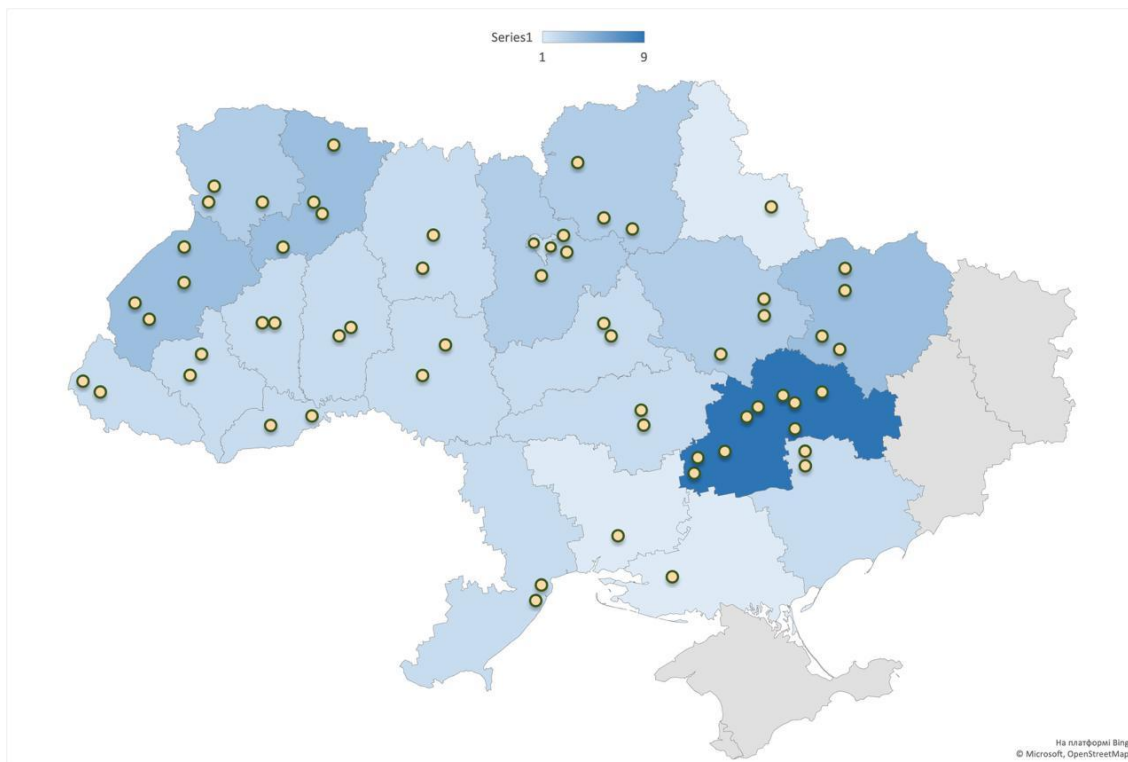

Рисунок 1. Точки відбору проб стічних вод в Україні, N=60, 2026

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ СТИЧНИХ ВОД

У період з 1 липня 2024 року по 1 квітня 2026 року в Україні здійснювався паралельний епідеміологічний нагляд за захворюваністю на COVID-19 та циркуляцією вірусу SARS-CoV-2 у господарсько-побутових стічних водах. Результати нагляду свідчать про випереджувальний характер сигналів в окремі періоди, які отримані за даними досліджень стічних вод: зростання частки позитивних зразків та концентрації вірусу фіксувалося на 1-2 тижні раніше порівняно з динамікою офіційно зареєстрованих випадків захворювання (рис. 2).

Зокрема, у липні-серпні 2024 року кількість зареєстрованих випадків COVID-19 зросла з 292 до понад 16 000, тоді як кількість позитивних зразків стічних вод - з 43 до 133, із досягненням пікових значень на 34-36 тижнях року.

Аналогічна тенденція спостерігалася у липні-вересні 2025 року: кількість випадків захворювання збільшилася з 145 до майже 15 000, а кількість позитивних лабораторних знахідок у стічних водах - з 37 до 105, з піком на 36-37 тижнях року.

Особливо показовим було зростання концентрації вірусу SARS-CoV-2 у стічних водах до 72 210,35 копій/мл на 100 тис. населення на 36-му тижні 2025 року, яке передувало піку клінічно підтверджених випадків (37-й тиждень) та підтверджувало доцільність використання цього показника як тригера для раннього реагування (рис. 3). Подальше підвищення концентрації вірусу до 15 504,9 копій/мл на 39-му тижні минулого року на тлі зниження кількості офіційно

зареєстрованих випадків імовірно свідчило про латентну циркуляцію вірусу в популяції, зниження рівня тестування або потенційний недооблік випадків.

Зазначена динаміка відповідала типовій епідемічній хвилі: період низьких значень → різкий піковий сигнал → спад → вторинне підвищення показників наприкінці аналізованого періоду.

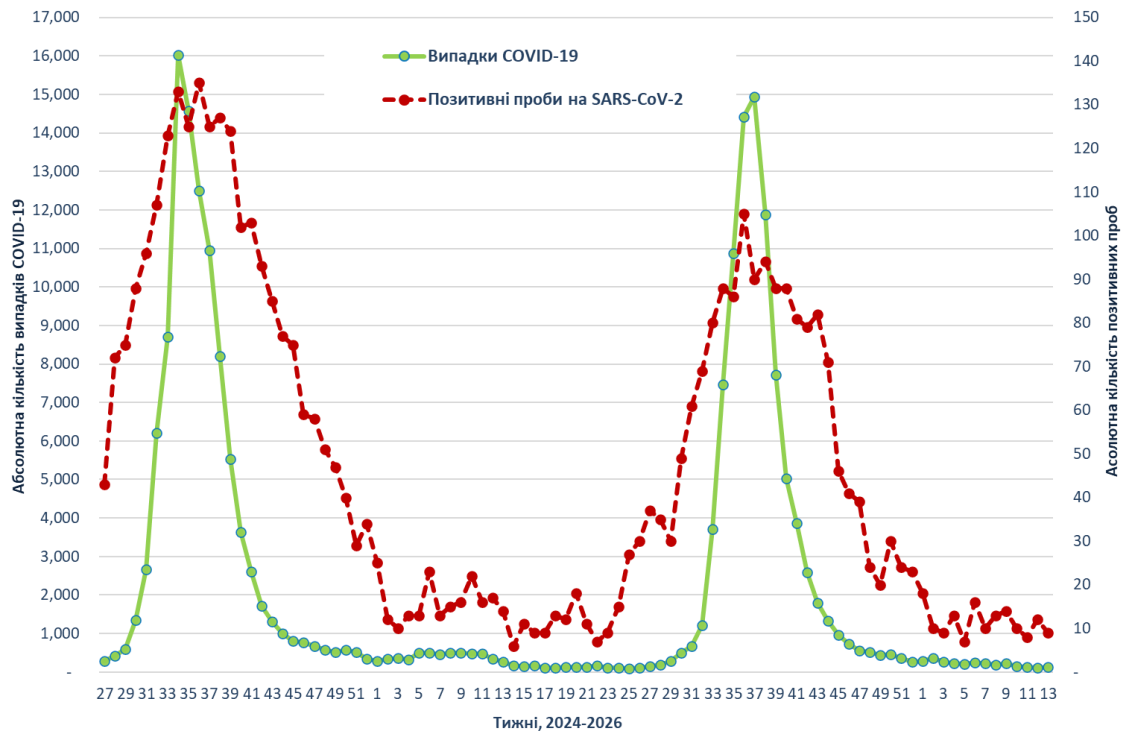

Рисунок 2. Динаміка реєстрації випадків COVID-19 та результатів виявлення SARS-CoV-2 у пробах стічних вод, Україна, тижні 2024-2026 років

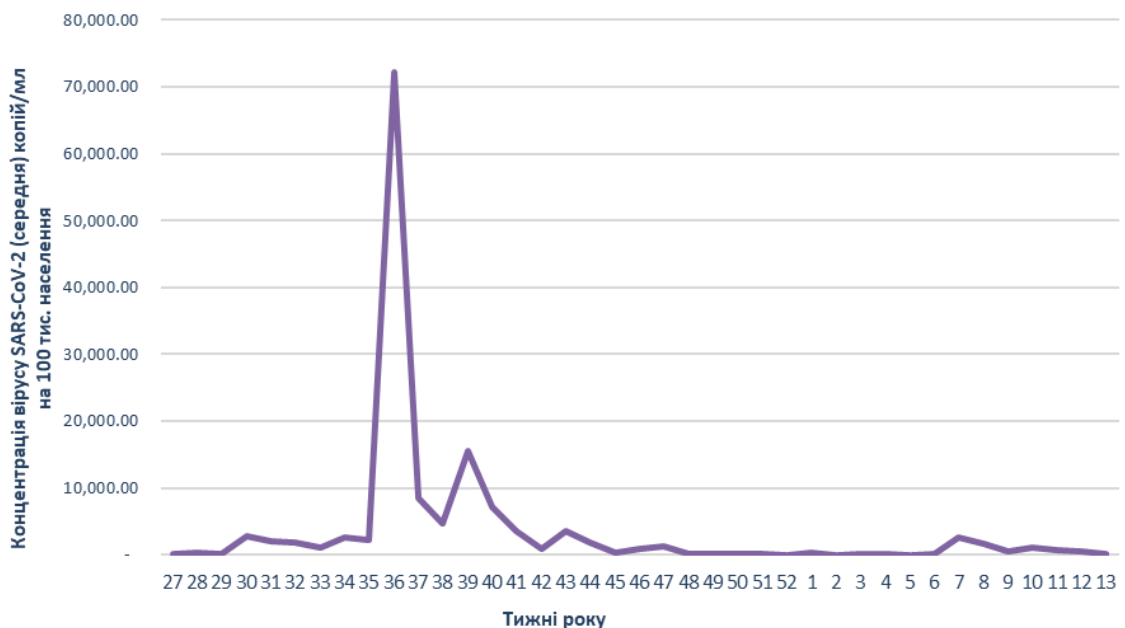

Рисунок 3. Динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах, Україна, 27 тиждень 2025 року - 13 тиждень 2026 року

Основні підсумки за березень 2026 року. У березні 2026 року загалом було відібрано 475 проб стічних вод у 22 областях та місті Києві.

Найбільше проб стічних вод відібрано в Дніпропетровській (81), Рівненській (36) та Харківській (36) областях, найменше - в Херсонській (2) та Миколаївській (5) (рис. 4).

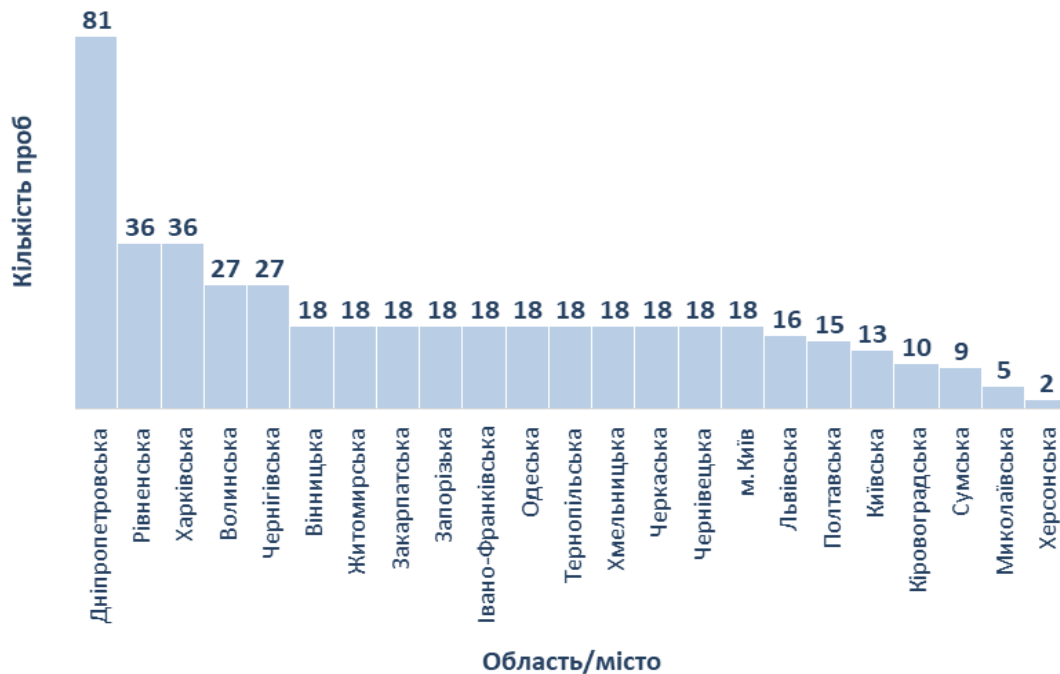

Рисунок 4. Кількість відібраних проб стічних вод у розрізі регіонів України, березень 2026 року

Позитивні результати на вірус SARS-CoV-2 зафіксовані у 6 областях та місті Києві. Найбільшу кількість позитивних проб виявлено у Харківській (36) області (рис. 5).

Питома вага позитивних проб на SARS-CoV-2 серед відібраних склала 9,1% (43 проби), та у порівнянні з лютим позитивних проб виявлено на 18,9% менше (43 у березні проти 53 у лютому).

У березні щотижня кількість позитивних проб коливалася: від 12 до 8, в середньому за тиждень – 9,8 проби.

Щодо вірусів грипу А/В, у березні було виявлено 12 позитивних результатів у зразках господарсько-побутових стічних вод в 3 областях України: Сумській (3), Харківській (5) та Чернігівській (4) (рис. 6). Питома вага позитивних зразків на наявність вірусів грипу А/В від загальної кількості відібраних проб становила 2,5%, що свідчить про низьку інтенсивність циркуляції вірусів грипу в досліджуваний період.

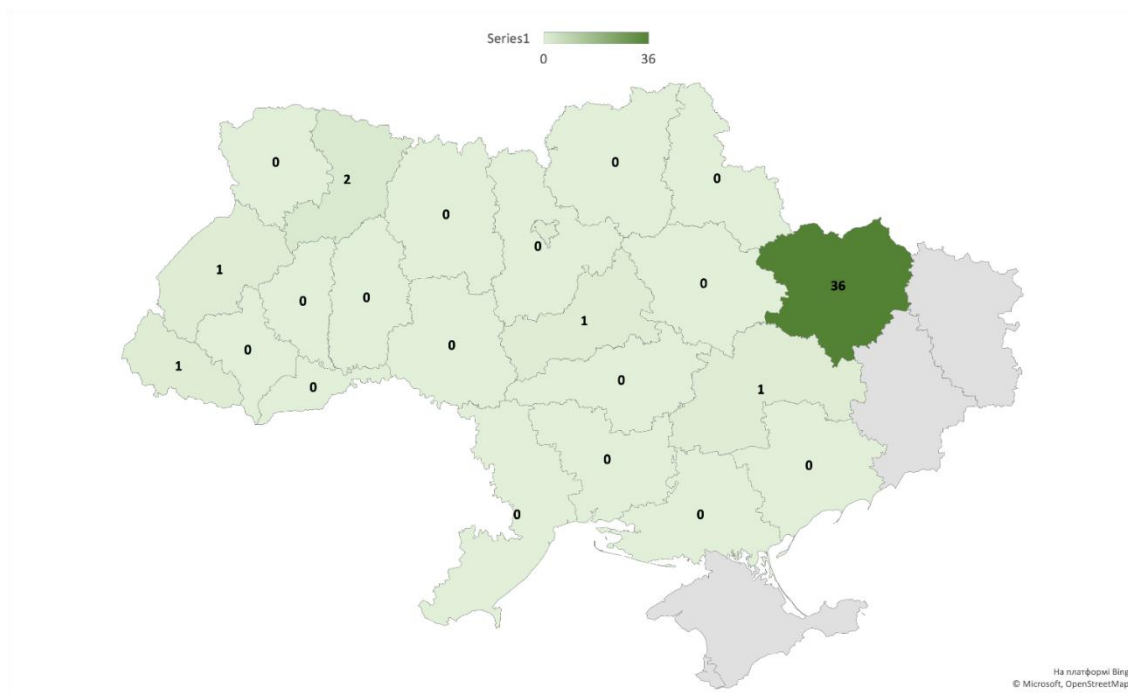

Рисунок 5. Позитивні проби на наявність вірусу SARS-CoV-2 у розрізі регіонів України, березень 2026 року

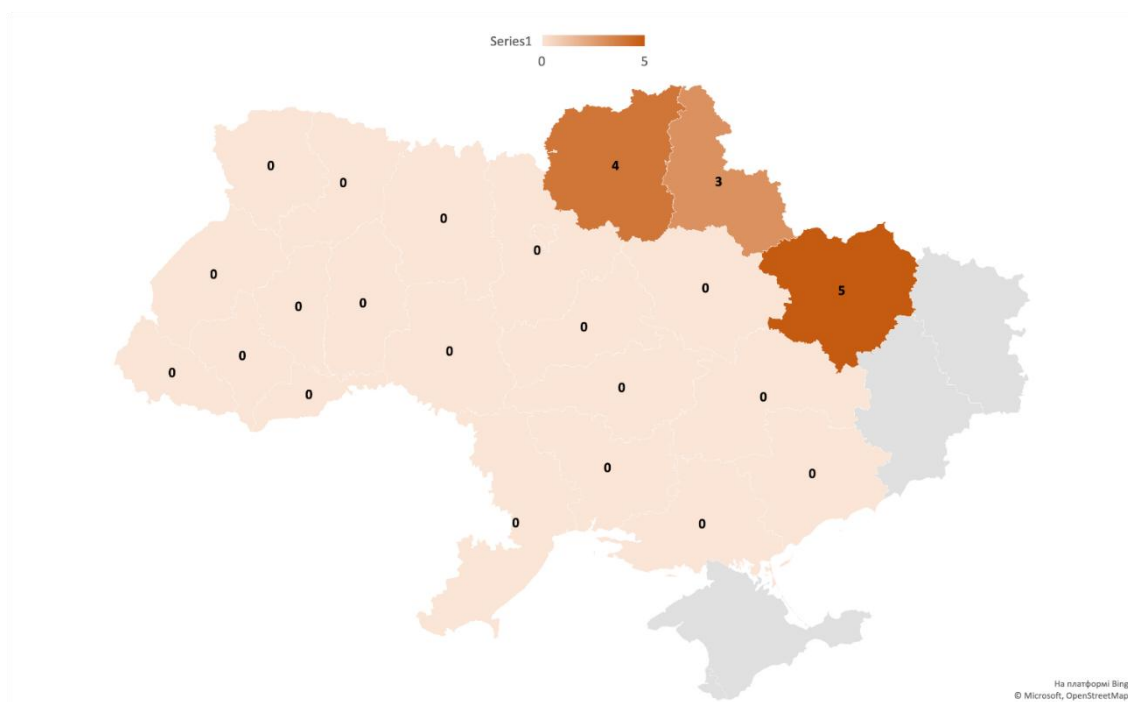

Рисунок 6. Позитивні проби на наявність вірусів грипу А/В у розрізі регіонів України, березень 2026 року

Зміни динаміки результативності лабораторного тестування у межах епідеміологічного нагляду за стічними водами характеризувалися наступними тенденціями.

У березні 2026 року позитивні результати на наявність SARS-CoV-2 були зафіксовані у 6 областях та місті Києві, у лютому - у 7 областях та місті Києві.

Порівняно з лютим, загальна кількість позитивних проб на SARS-CoV-2 зменшилася на 18,9% - з 53 у лютому до 43 у березні. Відповідно, питома вага позитивних проб серед усіх відібраних зразків знизилась з 12,6% до 9,1%.

У 4 областях (Закарпатській, Рівненській, Харківській, Черкаській) зафіксовано незначне зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2.

У 5 областях (Дніпропетровській, Житомирській, Львівській, Чернівецькій, Чернігівській) спостерігалось зменшення кількості позитивних проб на SARS-CoV-2.

Стабільний рівень результативності тестування (без змін у кількості позитивних проб) зберігався у Вінницькій, Волинській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Сумській, Тернопільській, Херсонській, Хмельницькій областях та місті Києві (рис. 7).

Аналіз тижневої динаміки у 2025-2026 роках показав, що в період з липня до початку вересня 2025 року (27-36 тижні) відбувалося стале щотижневе зростання кількості позитивних проб на SARS-CoV-2 - з 30 до 105. Натомість з листопада 2025 року (45-й тиждень) до кінця березня 2026 року (13-й тиждень) спостерігалось поступове зниження цього показника - до 9 позитивних проб (рис. 8).

Щодо вірусів грипу А/В, у березні виявлено 12 позитивних результати у 3 областях, що у порівнянні з лютим (74 позитивних результати в 11 областях) свідчить про зниження у 6,2 рази (рис. 9). Відповідно, питома вага позитивних проб на грип А/В серед усіх відібраних зразків зменшилася з 17,7% у лютому до 2,5% у березні.

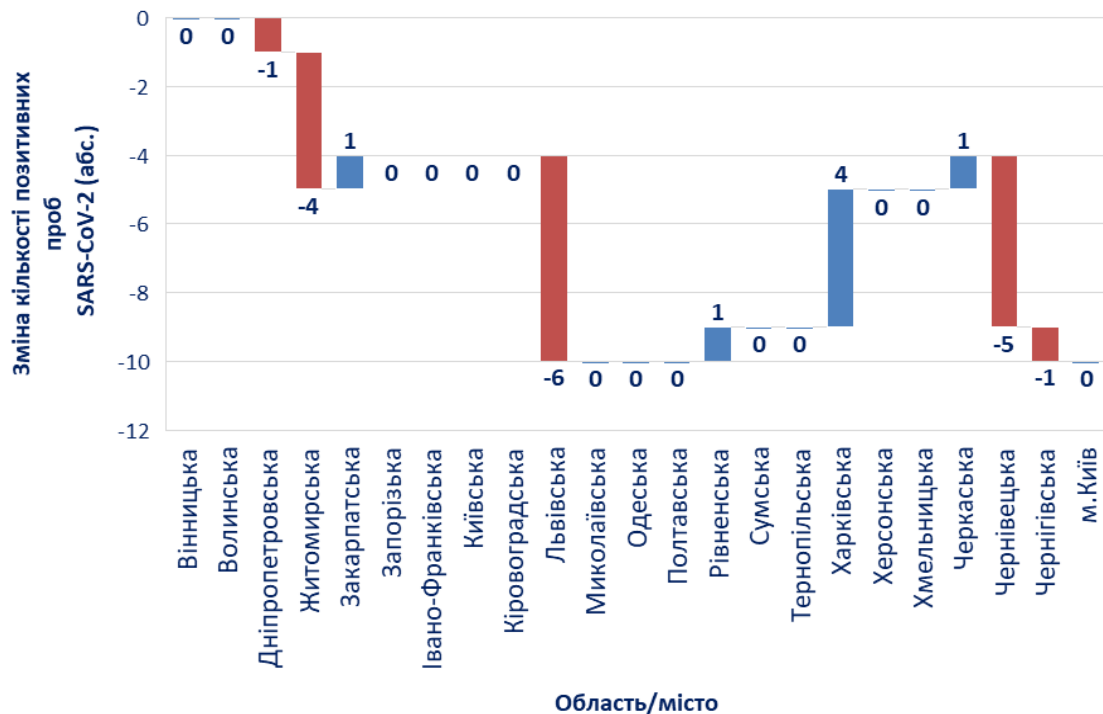

Рисунок 7. Динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у розрізі регіонів між березнем і лютим 2026 року

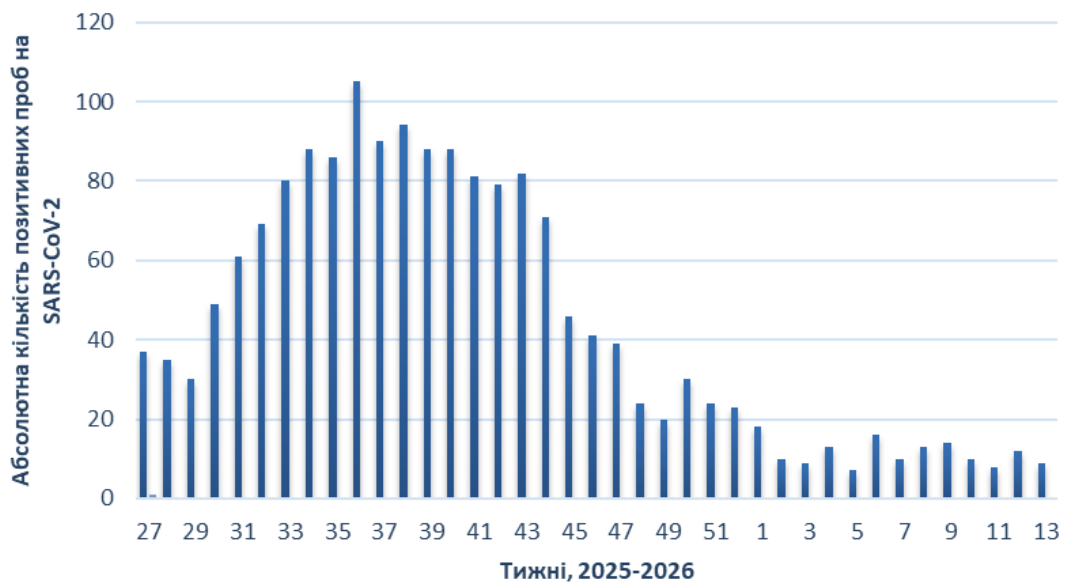

Рисунок 8. Щотижнева динаміка позитивних проб на вірус SARS-CoV-2 у липні 2025 року - березні 2026 року

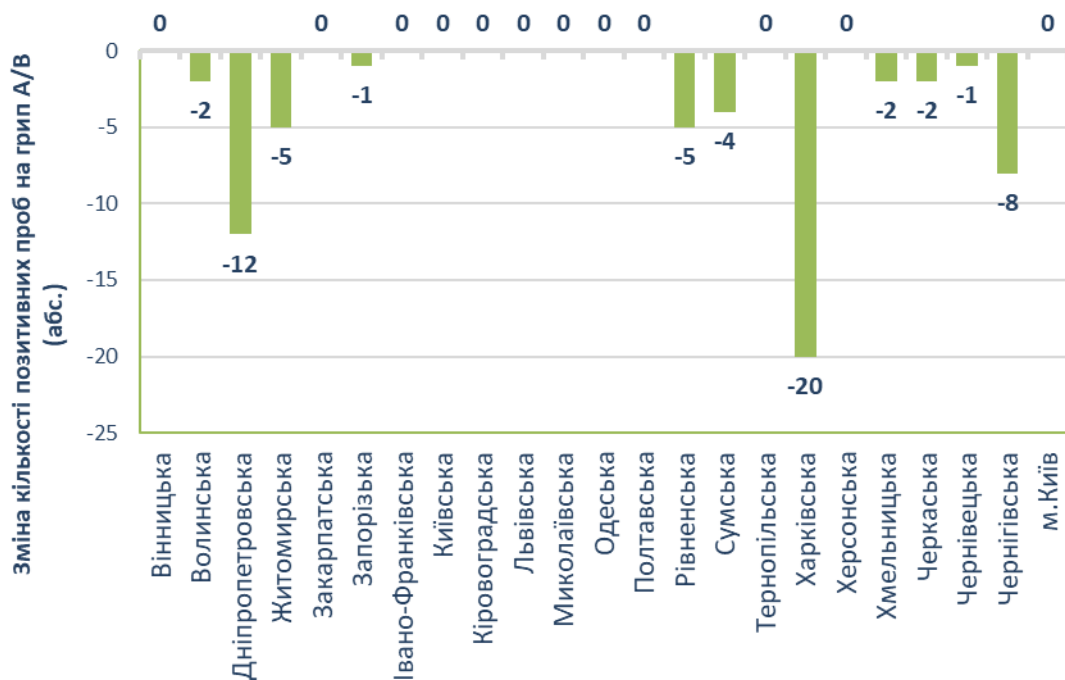

Рисунок 9. Динаміка позитивних проб на віруси грипу A/B у розрізі регіонів між березнем і лютим 2026 року

За 3 місяці (січень-березень) 2026 року в Україні відібрано та досліджено 1357 проб стічної води на наявність вірусів SARS-CoV-2, грипу A/B. Динаміка результативності дослідження у розрізі регіонів наведена на рис. 10.

За результатами лабораторного аналізу позитивні проби на SARS-CoV-2 виявлено у 139 зразках, що становить 10,2% від загальної кількості досліджених проб, тоді як у 1218 пробах (89,8%) були негативні результати (концентрація РНК SARS-CoV-2 – «0»).

Водночас позитивні результати на віруси грипу А/В виявлено у 114 зразках, що становить 8,4% від загальної кількості досліджених проб, тоді як 1243 проби (91,6%) мали негативний результат.

Отримані результати свідчать про наявність циркуляції респіраторних вірусів у популяції, що підтверджує доцільність використання епідеміологічного нагляду за стічними водами як додаткового інструменту моніторингу інтенсивності поширення інфекцій та раннього виявлення змін епідемічної ситуації.

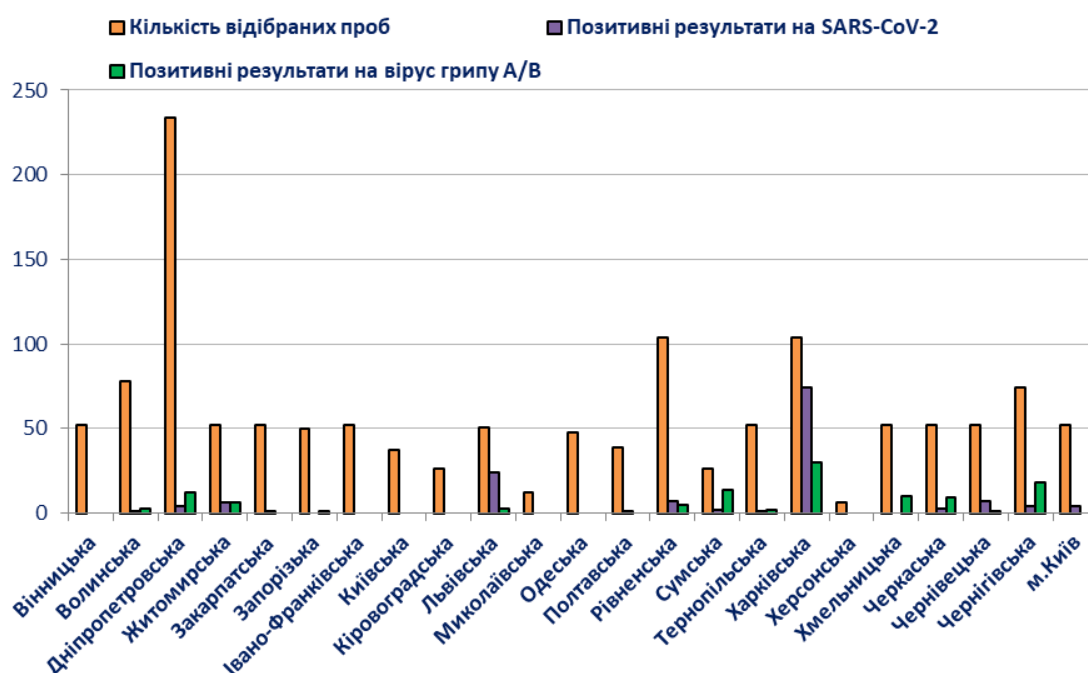

Рисунок 10. Динаміка загальної кількості проб та позитивних проб на віруси SARS-CoV-2, грипу А/В за січень-березень 2026 року у розрізі регіонів

У Таблиці 1 представлено результати дослідження проб стічних вод на наявність вірусів SARS-CoV-2 та грипу А/В у розрізі регіонів України за січень-березень 2026 року, включаючи кількість точок відбору, кількість досліджених проб та число позитивних результатів.

Таблиця 1. Результати аналізу проб стічних вод, Україна, січень-березень 2026 року

Області/місто	Кількість точок відбору	Кількість відібраних проб	Позитивні результати (абсолютна кількість) на:	
			SARS-CoV-2	віруси грипу А/В
Вінницька	2	52	0	0

Волинська	3	78	1	3
Дніпропетровська	9	234	4	12
Житомирська	2	52	6	6
Закарпатська	2	52	1	0
Запорізька	2	50	0	1
Івано-Франківська	2	52	0	0
Київська	3	37	0	0
Кіровоградська	2	26	0	0
Львівська	4	51	24	3
Миколаївська	1	12	0	0
Одеська	2	48	0	0
Полтавська	3	39	1	0
Рівненська	4	104	7	5
Сумська	1	26	2	14
Тернопільська	2	52	1	2
Харківська	4	104	74	30
Херсонська	1	6	0	0
Хмельницька	2	52	0	10
Черкаська	2	52	3	9
Чернівецька	2	52	7	1
Чернігівська	3	74	4	18
м. Київ	2	52	4	0
Україна, всього	60	1357	139	114

РЕЗУЛЬТАТИ ГЕНОМНОГО НАГЛЯДУ В ОБ'ЄКТАХ ДОВКІЛЛЯ

За березень 2026 року референс-лабораторією з діагностики ВІЛ/СНІДу, вірусних та особливо небезпечних патогенів ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» проведено геномне секвенування 60 зразків стічної води.

Отримані результати дозволили комплексно оцінити поточну епідемічну ситуацію та охарактеризувати спектр і різноманіття вірусів, що циркулюють у популяції. За результатами досліджень у зразках сумарно ідентифіковано 119 патогенів, що свідчить про інтенсивну циркуляцію збудників інфекційних хвороб у довкіллі та підтверджує високу інформативність епідеміологічного нагляду за стічними водами як інструменту раннього виявлення загроз.

Географічний розподіл виявлених патогенів охоплює 11 областей України, з найбільшою кількістю у Чернігівській (31), Житомирській (17), Вінницькій (15), Тернопільській (12) областях, а також у Харківській, Київській, Миколаївській (по 8), Дніпропетровській (7), Сумській (6), Волинській (4) та Одеській (3) областях, що відображає як регіональні особливості циркуляції збудників, так і потенційні відмінності у рівнях їх виявлення.

У досліджених зразках ідентифіковано широкий спектр вірусів, серед яких домінували Astrovirus (62 випадки), Rotavirus (35), Adenovirus (11), Norovirus (8) та Polyomavirus (3). Переважання вірусів, що асоціюються з кишковими інфекціями, вказує на активну їх циркуляцію та формує ризики підвищення захворюваності, насамперед серед дитячого населення.

Отримані дані підтверджують доцільність подальшого розвитку системи епідеміологічного нагляду за стічними водами як важливого компонента інтегрованого епіднагляду, що забезпечує можливість раннього виявлення змін у циркуляції збудників та своєчасного реагування на потенційні загрози для громадського здоров'я.

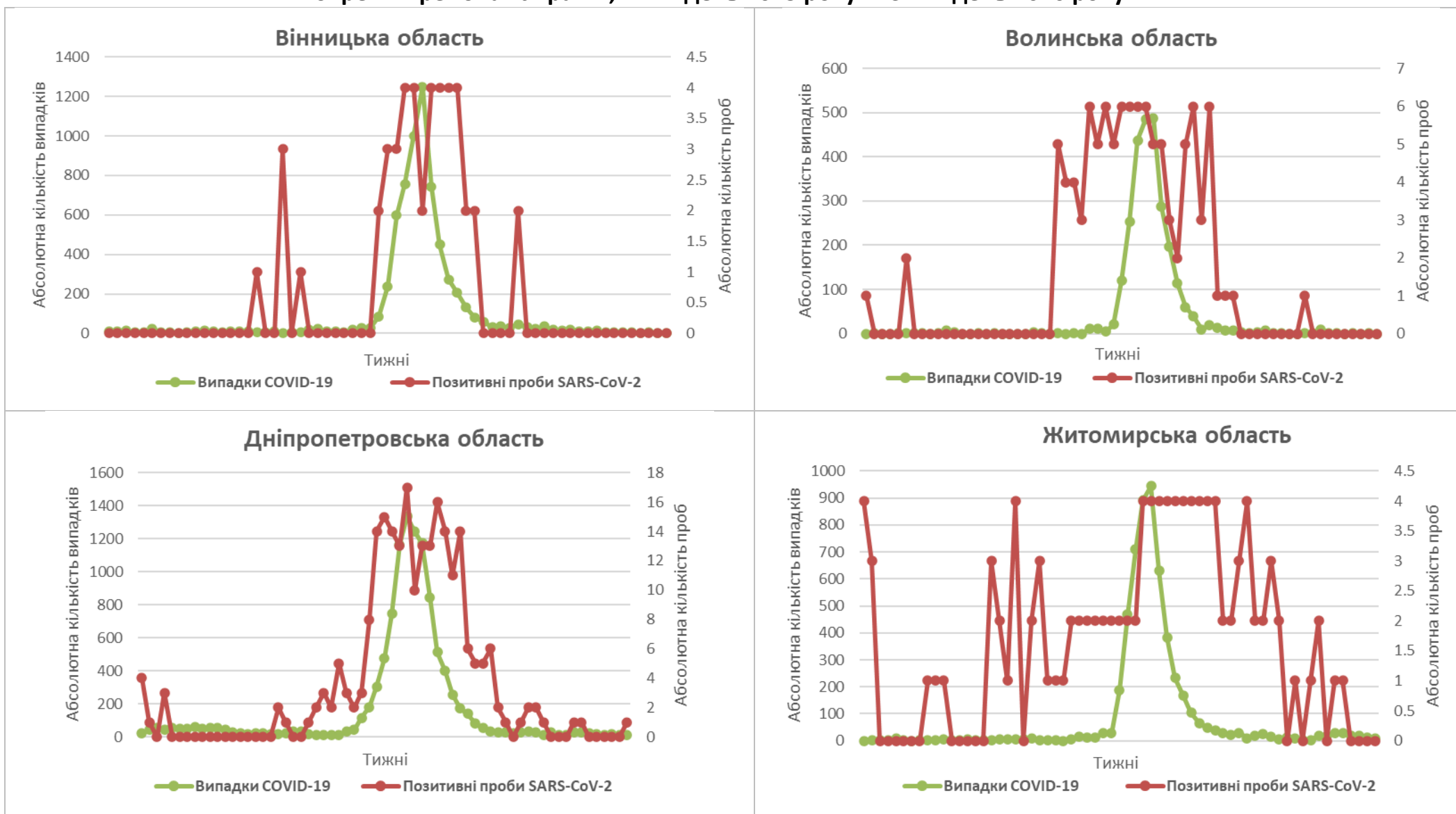

Таблиця 2. Розподіл виявлених вірусів у зразках стічних вод по регіонах України, 01.09.2024 - 01.04.2026

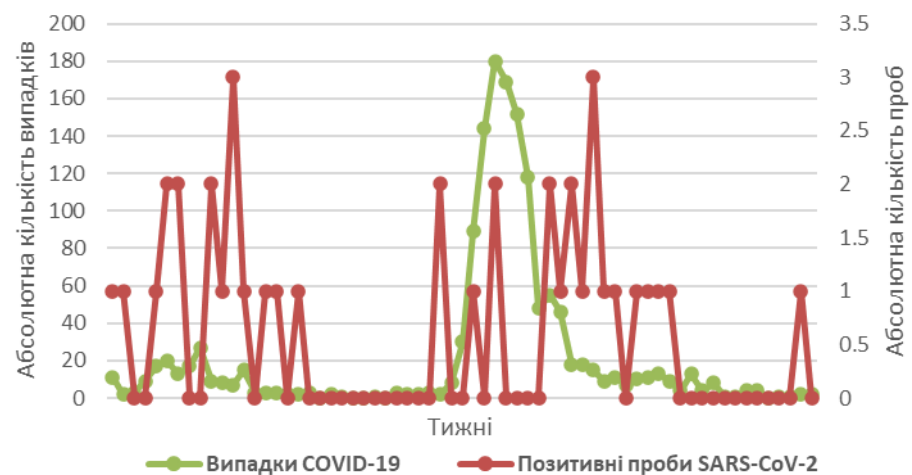
Область, місто	Кількість зразків	Кількість виявлених штамів	з них за окремими вірусами																	
			Adenovirus (B1, E4, F)	Aichivirus	Astrovirus	Chikungunya	Coxsackievirus	Seasonal CoV	Influenza A	Influenza B	Metapneumo-virus	Norovirus (GII, GIV)	Parechovirus	Polyomavirus (BK, JC, 6, 7, Merkel cell isolate P17b)	Poliovirus 1	Rotavirus (A, C)	RSV (A, B)	Salivirus	Sapovirus	SARS-CoV-2
Вінницька	66	201	10	9	51			4	3	2		4		38		44		14		22
Волинська	30	79	5	5	19		3		1			6		26	1	8		2		3
Дніпропетровська	55	161	12	4	49				4	1		3		38		28			1	21
Житомирська	115	259	22	2	78				3			16		72		41				25
Закарпатська	9	17		1	1				1			1		10						3
Запорізька	26	94	4		22				2	1		1		35		21				8
Ів.-Франківська	15	20			10									2		4	1			3
Київська	41	139	16	7	39							5		44		27				1
Кіровоградська	28	86	1	1	25		1		4			4		25		7		2		16
Львівська	48	86		6	22	1	1		12					7	1	8				28
Миколаївська	24	63	5	1	22				1			2		8		11				13
Одеська	11	33	1		10				3					2		9				8
Полтавська	36	110	9	2	31				8			11		8		31		4		6
Рівненська	41	127	5	2	28		1					7		41		23	2	4		14
Сумська	7	22	4		7				1			1		2		5				2
Тернопільська	105	281	4	10	93		2	1	9		2	13		99		28	3	1	2	14
Харківська	38	111	7	2	34	1	2		9	2		4		15		19				16
Херсонська	4	11		1	1				2					3		1				3

Хмельницька	28	101	14	2	25	1			7			5		31		1		1		14
Черкаська	94	261	14	8	82		3	8	18	4		8		36		54		5	3	18
Чернівецька	36	109	2	4	20				3	5				21		22	11	5		16
Чернігівська	104	254	2	6	66				7			19	1	67	1	75			1	9
м. Київ	56	184	13	3	50	1			11			13		35		37				21
Україна, всього	1017	2809	150	76	785	4	13	13	109	15	2	123	1	665	3	504	17	38	7	284

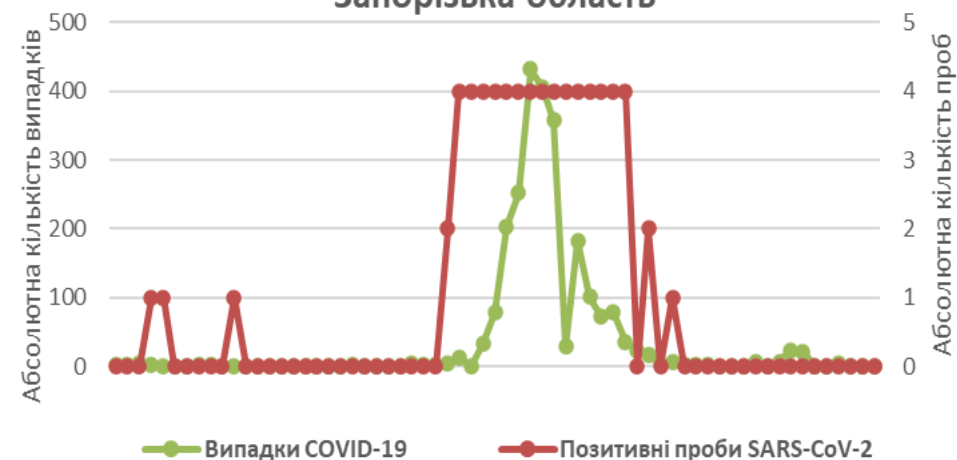
Щотижнева динаміка реєстрації випадків COVID-19 та виявлення SARS-CoV-2 за результатами досліджень проб стічних вод в окремих регіонах України, 1 тиждень 2025 року - 13 тиждень 2026 року

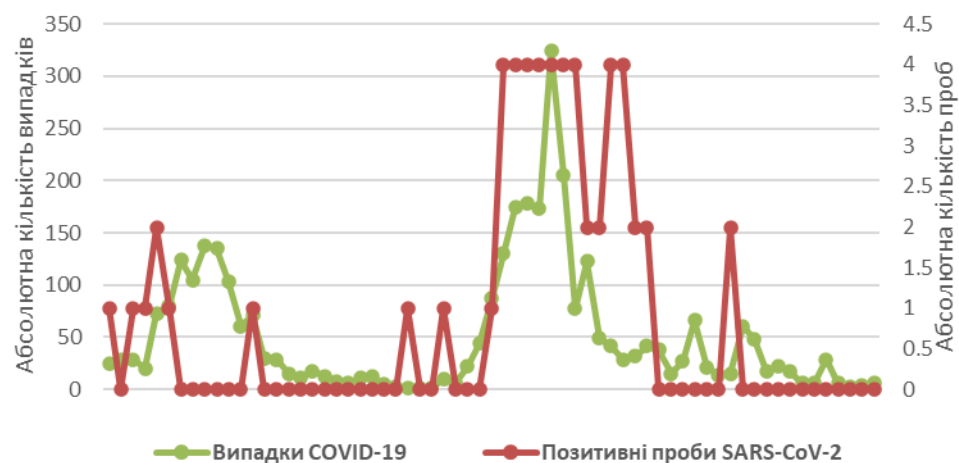
Закарпатська область

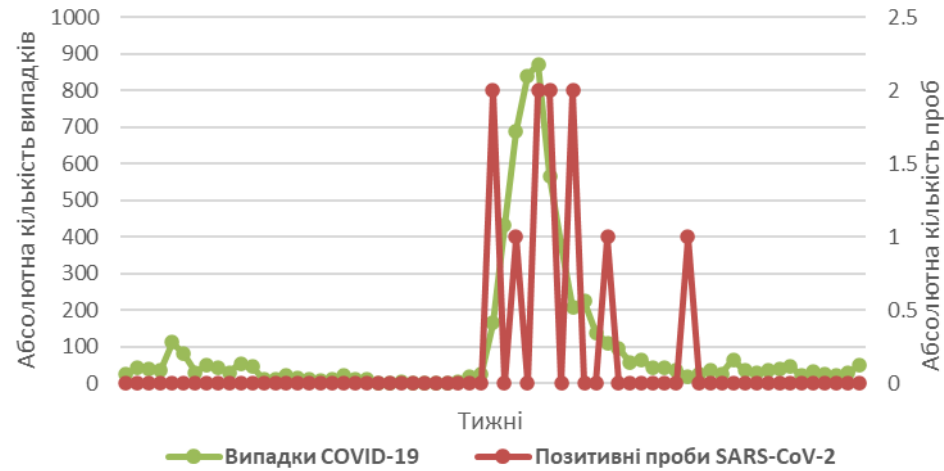
Запорізька область

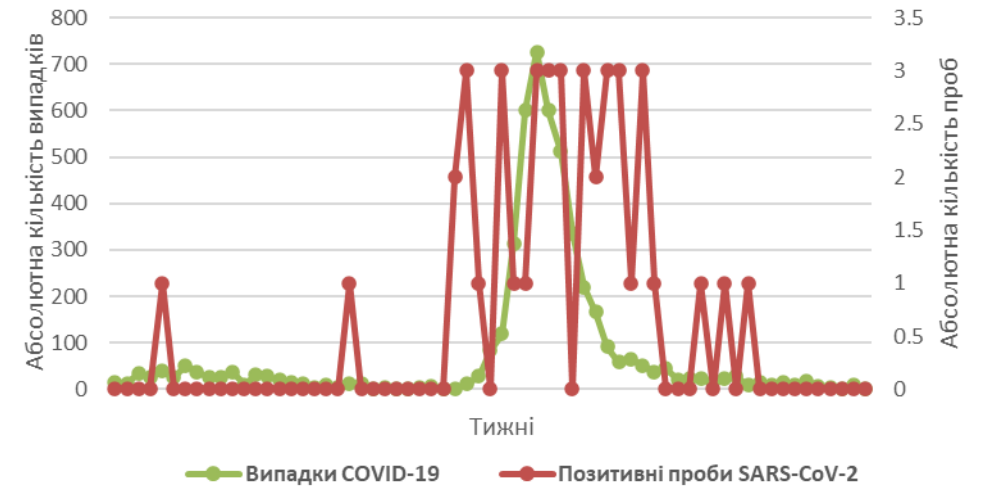
Івано-Франківська область

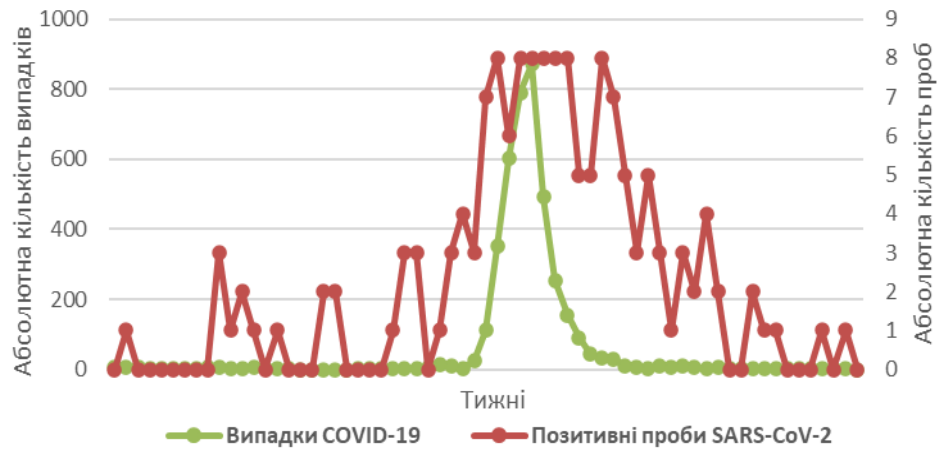
Одеська область

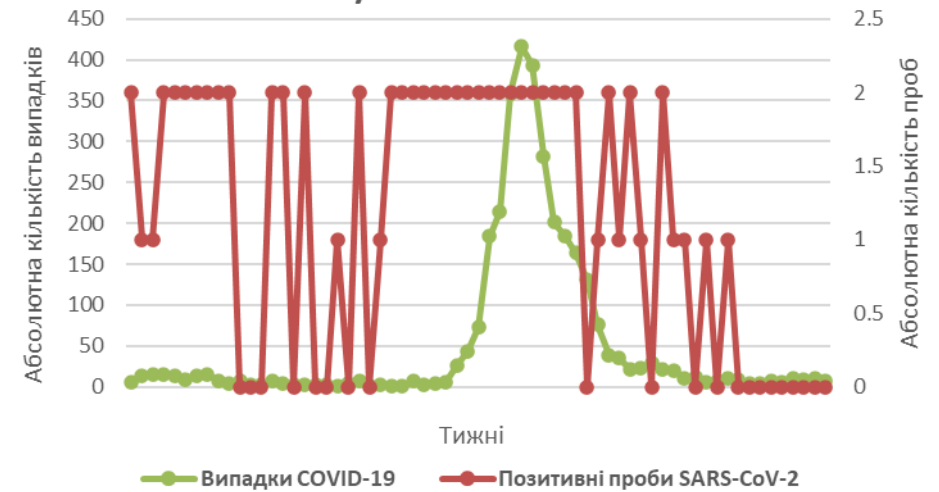
Полтавська область

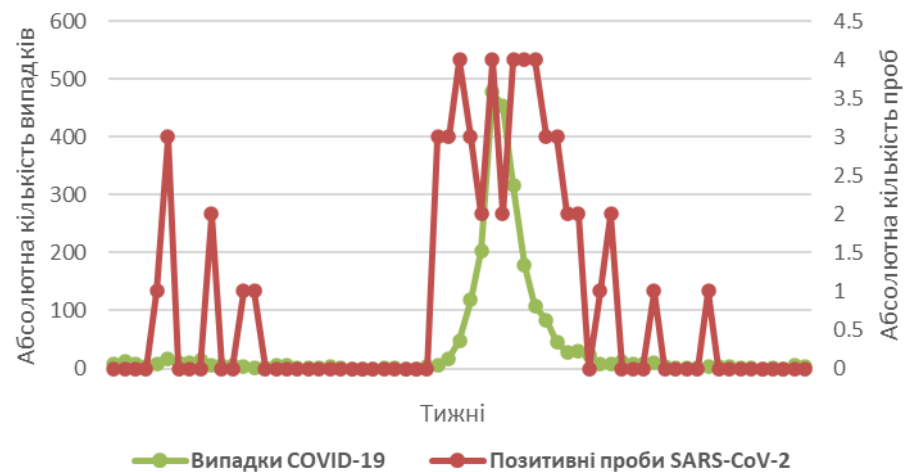
Рівненська область

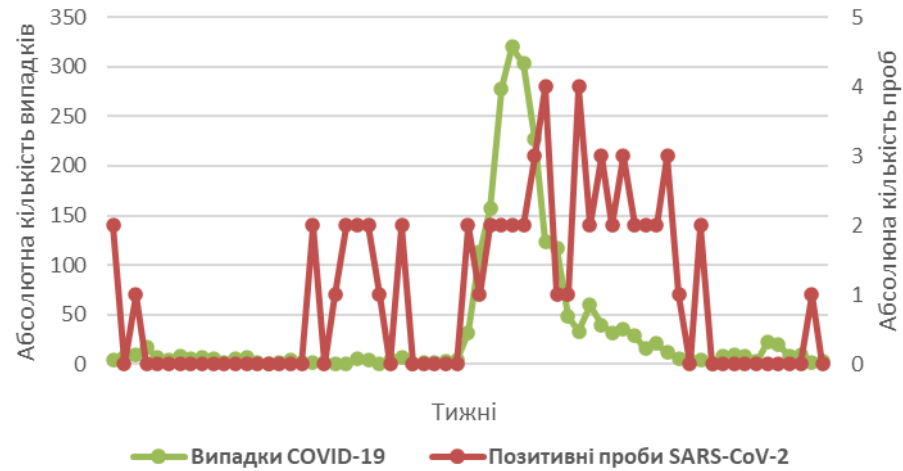
Сумська область

Тернопільська область

Черкаська область

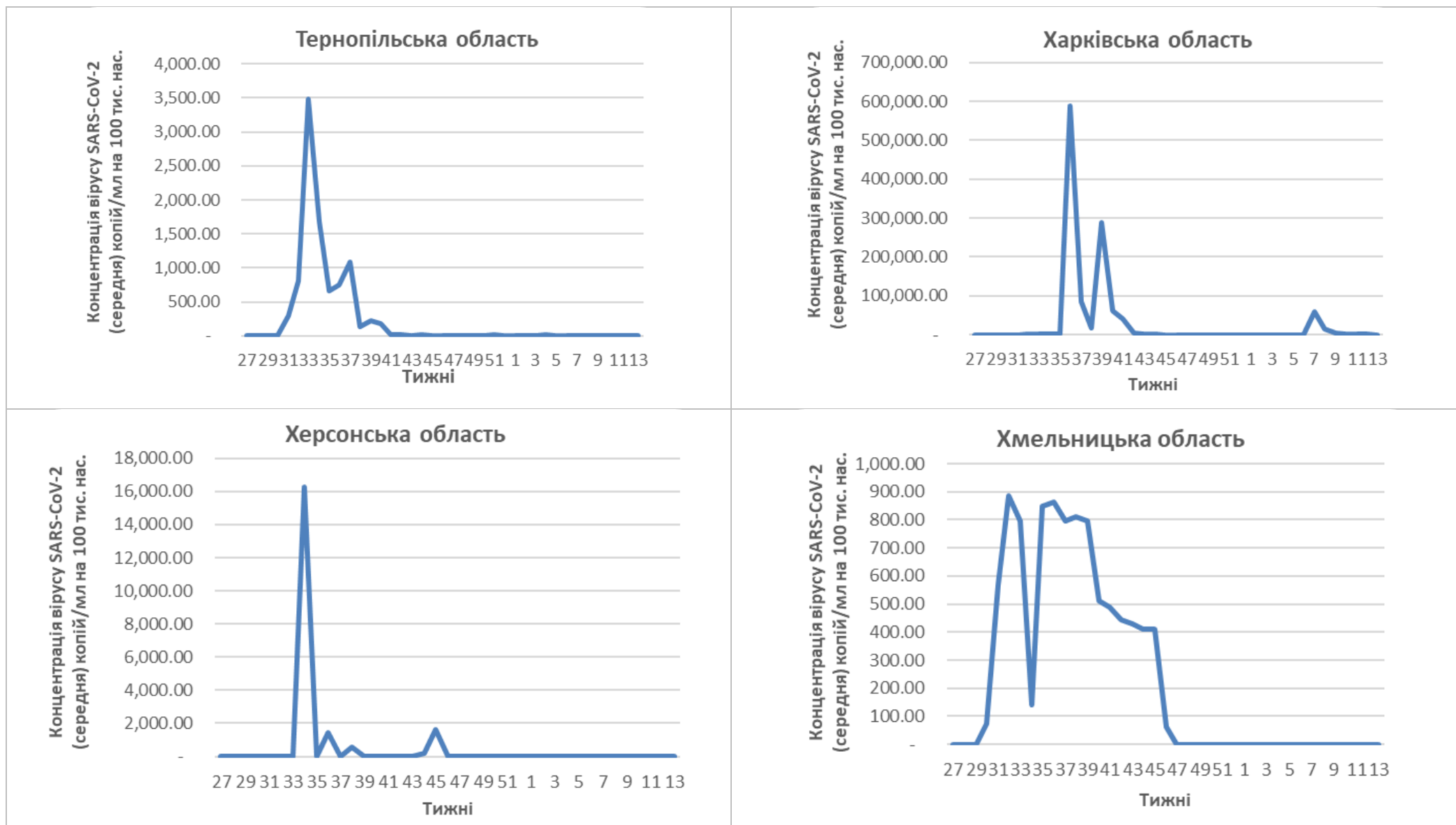
**Щотижнева динаміка концентрації вірусу SARS-CoV-2 (середня) у стічних водах в окремих регіонах України,
27 тиждень 2025 року – 13 тиждень 2026 року**

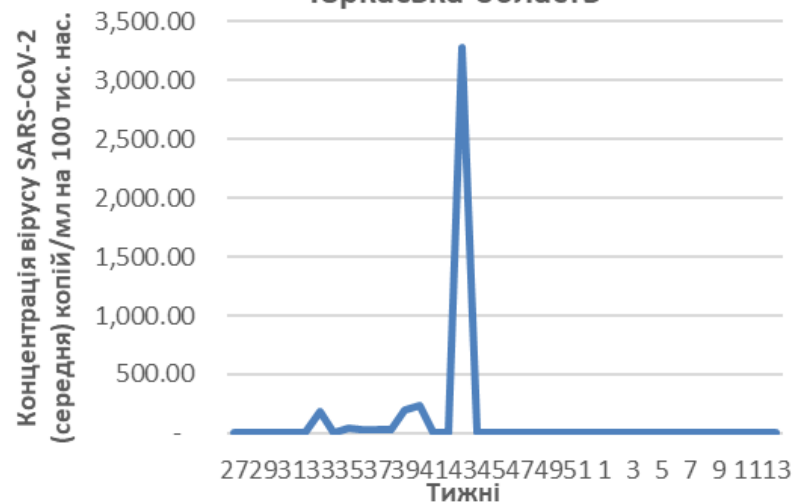

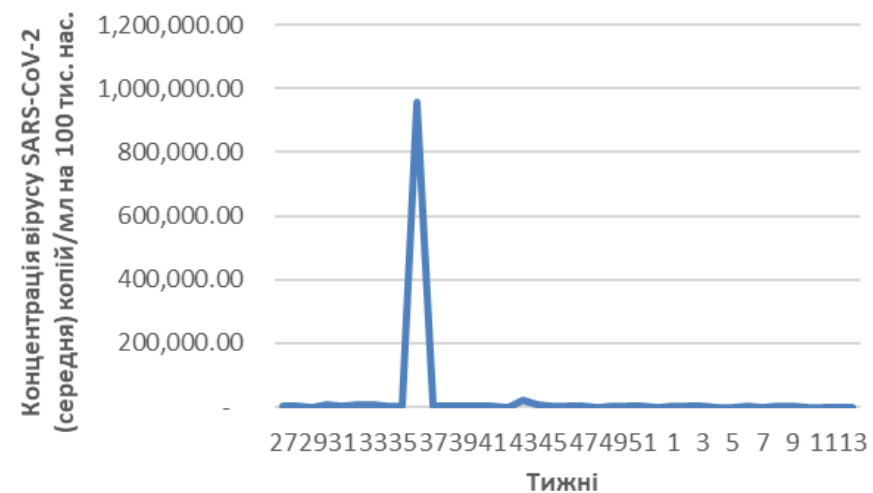

Черкаська область

Чернівецька область

Чернігівська область

